

75. Тепер ніхто книжки не купує... // Діло. — 1932. — 14 трав (ч. 152).
76. Тиждень німецької книжки // Діло. — 1935. — 14 листоп. (ч. 309).
77. 1800 страчених редакторів // Діло. — 1932. — 27 листоп. (ч. 314).
78. Трагедія книжки // Діло. — 1938. — 5 серп. (ч. 170).
79. *Турін І.* Чому треба нам фахової преси? / Іван Турін // Діло. — 1930. — 14 січ. (ч. 9).
80. Українська преса в 1928 р. // Діло. — 1929. — 30 січ. (ч. 21).
81. Українське Товариство Прихильників Книги в Празі // Діло. — 1934. — 22 берез. (ч. 75).
82. *Х. К.* Жінки і читання часописів / Х. К. // Діло. — 1937. — 22 січ. (ч. 13).
83. Чи багато є помилок у часописі // Діло. — 1929. — 12 берез. (ч. 54).
84. Чи можна багато прочитати? // Діло. — 1936. — 13 груд. (ч. 281).
85. *Чіпка Галактіон* [Купчинський Р.]. В сьайві книжкового місяця / Галактіон Чіпка // Діло. — 1927. — 25 жовт. (ч. 238).
86. *Чіпка Галактіон* [Купчинський Р.]. Підсумки книжкової кампанії / Галактіон Чіпка // Діло. — 1931. — 10 груд. (ч. 277).
87. *Шаповал Ю. Г.* Діло (1880—1939 рр.): Поступ української суспільної думки / Ю. Г. Шаповал. — Львів, 1999. — 384 с.
88. *Ясіньчук Л.* Етичний рівень американської преси / Лев Ясіньчук // Діло. — 1934. — 29 жовт. (ч. 290).
89. *Ясіньчук Л.* Інформаційна служба американської преси / Лев Ясіньчук // Діло. — 1934. — 27 жовт. (ч. 288).
90. *Ясіньчук Л.* Організація американської преси / Лев Ясіньчук // Діло. — 1934. — 25 жовт. (ч. 286).
91. *Ясіньчук Л.* Основи преси в нас і в Америці / Лев Ясіньчук // Діло. — 1934. — 22 жовт. (ч. 283).

Ольга Палюх

ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКОГО КНИГОВИДАННЯ ЛЬВОВА 1920-х рр.
У РЕЦЕПЦІЇ ГАЗЕТИ «ДІЛО»

У статті висвітлено проблеми культури видання української книги Львова 1920-х рр. крізь призму поглядів авторського кола часопису «Діло».

Ключові слова: українська книга, культура видання, авторський текст, редакторська підготовка, художньо-технічне оформлення, поліграфічне виконання, поліграфія.

В статье отражены проблемы издательской культуры украинской книги Львова 1920-х гг. сквозь призму взглядов авторского круга газеты «Діло».

Ключевые слова: украинская книга, культура издания, авторский текст, редакторская подготовка, художественно-техническое оформление, полиграфическое исполнение.

Through the views of different authors of the newspaper «Dilo» was highlighted the problems of Ukrainian book publishing culture in Lviv in 1920.

Key words: Ukrainian book, culture publication, author's text, editorial preparation, artistic and technical design, layout.

Проблеми культури видання належать до найбільш обговорюваних нині тем серед фахівців-книгознавців, теоретиків редагування і видавців-практиків, що пов'язано передусім з активізацією книговидавничої діяльності та підвищенням на цьому тлі читацьких запитів до якості друків. Обсяговість же самого поняття «культура видання», що за поданими визначеннями у словниках книгознавчих та видавничих термінів трактується як «теоретична концепція про ступінь відповідності змісту та форми видання завданням його ефективного використання» [9; 16], передбачає можливість здійснення різнопланових досліджень якості окремих складових книги (змісту, художньо-технічного оформлення, поліграфічного виконання), а також її оцінки загалом. Представлена сьогодні добірка праць і публікацій у цьому напрямі є достатньо презентативною та об'єднує широке коло науковців, серед яких — В. Барикін [1], В. Васильєв [2], С. Гавенко [4], Н. Зелінська [6], А. Мільчин [10], Е. Огар [11], М. Сікорський [15], Н. Черниш [17].

Поза тим, дослідники (Н. Зелінська, Н. Черниш та ін.) на підставі аналізу рукописних і друкованих джерел ХІХ — першої третини ХХ ст. стверджують, що засадничі уявлення про культуру книги формувалися багатогранним досвідом працівників пера (авторів, редакторів, видавців тощо) минулого і в сучасних реаліях лише набули «остаточного теоретичного витлумачення та утвердження» [3]. У зв'язку з цим вповні аргументовано постає завдання вивчення проблем книги на різних історичних відрізках, що дозволить розглянути важливі для сьогодення видавничі питання у часовій єдності.

В українському книговиданні Галичини особливе місце займають 20-ті рр. ХХ ст., коли у складних суспільно-політичних обставинах підпорядкованості Польщі, на тлі цензурних утисків та повоєнних еко-

номічних негараздів національна книга мала не тільки вижити, а й, виконуючи важливий патріотично-виховний обов'язок, гідно конкурувати з поставленою у набагато сприятливіші видавничі умови чужомовною (насамперед польськомовною) друкованою продукцією. Це накладало, безперечно, підвищені вимоги до якості українських видань, що всеохопно торкалися і їхнього змістового наповнення, і оформлення, і втілення у друці.

Виявити критерії, за якими поцінювалась українська книга, допомагають, зокрема, численні критичні матеріали, вміщені в одному з найавторитетніших галицьких періодичних видань — газеті «Діло», відновлення виходу якої після чотирирічної заборони відбулося 1 вересня 1922 р. У рубриках часопису «Фейлетони», «Літературний куток», «З нових книжок», «Новинки», «Бібліографія», «Нові книжки й видання» публікувалися відгуки на прозові й поетичні твори українських письменників, рецензії на наукові та науково-популярні видання, обговорювалися переклади рідною мовою зарубіжних авторів, аналізувалася дитяча книга. Звичайно, охопити весь «потік» української книги 1920-х рр. на сторінках часопису літературна критика не могла і не ставила своїм завданням. Відбір творів для аналізу залишався за рецензентами. Чіткої регламентації ділянок критики теж не встановлювалося, тому коло дописувачів було доволі широким: публікувалися рецензії Л. Білецького, М. Голубця, Є. Грицака, О. Грицяя, С. Дністрянського, В. Дорошенка, Д. Дорошенка, В. Заїкіна, І. Кедрина-Рудницького, І. Раковського, О. Терлецького, Ф. Федорціва, І. Шимоновича та багатьох інших українських науковців, літераторів, мистецтвознавців, журналістів. Чимало критичних статей, зауважень, заміток у «Ділі», які стосуються проблем культури української книги, належать відомому мовознавцеві та літературознавцеві М. Рудницькому.

Однак навіть поверховий перегляд представлених у «Ділі» матеріалів показує значне переважання відгуків на львівські видання, що було зумовлене насамперед пріоритетністю Львова як найбільшого книговидавничого центру Галичини, а також тим, що видана тут книга у сукупності відтворювала притаманні загалом для галицьких видань проблеми. За відсутності аналогічних досліджень (видавничих питань безпосередньо за публікаціями «Діла» на сьогодні торкаються лише розвідки О. Палух [12] про умови видавничої діяльності та формування мережі видавництв у Львові в 1920-ті рр., І. Зубрицького [7], в якій окреслюється проблематика книго- та пресовидання для дітей упродовж

1919—1927 рр., та побіжно — праця Ю. Шаповала [18], що презентує тематику часопису за весь час виходу — з 1880 р. до 1939 р.) метою цієї статті є розгляд проблем культури української книги Львова 1920-х рр. та висвітлення критеріїв її оцінки авторським колом газети «Діло».

Відзначимо, що позицію критиків, їх вимогливе ставлення до якості опублікованих творів і праць обґрунтував на шпальтах часопису М. Рудницький: «...в своїх скромних, чисто-денникарських рецензіях борюю зовсім неоригінального погляду, що наша література мусить вийти зі стадії чисто-провінціального примітивізму. Ті, що вважають патріотичним ділом — хвалити дуже слабкі, мало літературні твори за те, що вони написані в похвальнім патріотичнім намірі — завдають, на мою думку, більше лиха нашому культурному розвитку, як ті, що стверджують його недостатчі» (1930. — Ч. 31). Отже, орієнтуючись на найкращі зразки української та світової літератури, рецензенти здійснювали певну селекцію виданого, не лише прагнучи попередити читача про вади друків, а й намагаючись розвинути його естетичний смак при виборі книги та її читанні.

Проаналізовані нами матеріали дають підстави стверджувати, що передусім здійснювалася оцінка блоку змісту книги за такими показниками: інформативність, виклад, мова авторського тексту, наявність науково-довідкового апарату. При цьому враховувалася також специфіка типу видання.

Так, у художній літературі рівень інформативної сторони визначав сюжет твору. На жаль, наслідки літературної «голодової засухи», кризи в українському красному письменстві 1920-х рр., що неодноразово слугувало предметом обговорення на сторінках «Діла» та знайшло своє відображення, зокрема, у статтях В. Дорошенка [5], І. Кедрина-Рудницького [8], М. Рудницького [14], певним чином відбилися і на львівській книзі. Критики відзначали зменшення кількості неординарних художніх творів, які б задовольняли потреби вибагливої читацької аудиторії, а тому націлювали письменників на пошук нових цікавих сюжетів, застерігаючи їх водночас від необдуманого копіювання уже відомого. Зокрема, питання плагіату у творчості українських письменників порушив на шпальтах «Діла» Л. Білецький, який, порівнявши романи К. Поліщука «Отаман Зелений» та Л. Андреева «Сашка Жигульов», побачив їхню схожість як у висвітленні окремих епізодів, так і щодо композиції, у перехрещенні сюжетних ліній, близькості дійових

осіб (1922. — Ч. 3, 5). Л. Білецький наголошував на недопустимості такої практики, бо цим «автор працює лише на шкоду українській літературі, обнижуючи вимоги української письменницької етики, яка до цього часу за виїмком може поодиноких випадків, свій мистецький прапор тримала дуже високо і увесь час свого життя займала ідейне, а не меркантильне становище» (1922. — Ч. 6).

На недоліки сюжету багатьох тогочасних повістей історичної та воєнної тематики звернув увагу в «Ділі» й М. Рудницький. Рецензуючи видані у Львові твори К. Гриневичевої «Шеломи в сонці» (1929. — Ч. 209), Ю. Опільського «Тінь велитня» (1929. — Ч. 211), Р. Купчинського «Перед навалою» (1929. — Ч. 213), Ю. Шкрумеляка «Чета крилатих» (1929. — Ч. 214), Б. Лепкого «Батурин» і «Полтава» (1929. — Ч. 208), а також частини роману Ф. Дудка «В заграві» — «Чорторий», «Кров і квіти» (1929. — Ч. 212), критик виявив, що здебільшого весь клубок подій в українських повістях розгортався за стереотипною схемою: проводи головного героя на війну, опис батальних сцен, туга головного героя за коханою, яку він потім або визволяє, або «знаходить автоматично» як в американських кінострічках, «де закінчення завсіди однакове і всім відоме». В результаті твори різних письменників ставали дуже схожими, одноманітними (1929. — Ч. 215).

Висловлені гострі зауваження урівноважувалися на шпальтах «Діла» низкою схвальних відгуків про видані у цей час художні твори, які власне дозволяють визначити критерії виставлених позитивних оцінок. Так, І. Раковський рекомендував обов'язково прочитати всім фантастичне оповідання М. Чайківського «За силу Сонця!», бо воно написане «з таким талантом і знанням», що «читач зразу захоплюється» і «читає без передишки до кінця» (1925. — Ч. 277). Прихильну оцінку отримала й гумористична збірка «Кумис» — оповідання з життя української еміграції у Відні, якими презентував себе молодий автор — П. Дереш. О. Турянський відзначав відсутність будь-якого шаблону у творах, що свідчило про «новий, свіжий, оригінальний талант» автора (1929. — Ч. 177). Продуманістю сюжету, на думку рецензента під криптонімом м. р. (М. Рудницький), вирізнялася й повість Б. Лепкого «Сотниківна»: автор не втомлював читача «зайвим матеріалом» — широким представленням історичного тла, багатослівною характеристикою осіб, розтягненими епізодами й описами природи, тому глави повісті «минають швидко мов у фільмі» (1927. — Ч. 260). Першорядною, популярною і водночас патріотичною назвав Є. Яворовський повість А. Чай-

ковського «Олексій Корнієнко», яка відтворювала початковий період національно-визвольної боротьби українського народу під проводом Б. Хмельницького. Вдалий задум автора висвітлити ці далекі історичні події через призму не діяльності гетьмана, а пригоди його хрещеника Олексія Корнієнка робив його цікавим пригодницьким читвом, а також змушував читача замислитися над пекучими питаннями української дійсності з погляду здобуття національної незалежності: «Особа Корнієнка — це наче голос сумління і критики всего того, що твориться навколо нього. Треба признати, що такий підхід до цілоти незвичайно зручний і дає гарну заокругленість» (1929. — Ч. 11). Справжньою несподіванкою стала й повість «із стрілецького життя» Р. Купчинського «Заметіль», першу частину якої — «Курилася доріженька» — прорецензував на сторінках «Діла» Ф. Федорців. Р. Купчинський, до цього більш відомий як «лірик, еротик, сентименталіст, автор стрілецьких пісень, малий фейлетоніст», не лише справився із письменницьким завданням, а й дав «книжку цікаву, оригінальну і займаючу» (1928. — Ч. 43).

Із наведених прикладів бачимо, що добротність інформації у художніх творах визначалася цікавістю сюжету, його неординарністю, а отже, вмінням автора захопити увагу читача, тримати його в напрузі від першої й до останньої сторінки. Стандартність, трафаретність сюжетів, на думку критиків, відштовхувала читача від книги, не кажучи вже про свідоме копіювання чужих творів, що порушувало письменницьку етику і вводило в оману читача.

У полі зору рецензентів «Діла» опинилися і видані у Львові наукові праці. Неприятлива суспільна й економічна ситуація 1920-х рр., фінансова скрута найбільшого інтелектуального осередку — Наукового товариства імені Шевченка — проявилися у львівському науковому книговиданні сповільненням темпів розвитку та відповідно нечисленністю нових праць. Характеризуючи українське літературно-наукове життя за 1923 р., В. Дорошенко відзначав, що хоча основним науковим видавничим центром у Галичині залишався Львів, проте у цей період він «в науку не дав буквально ніякого вкладу»: якби не підготовлений декілька років тому НТШ дванадцятий том «Українського Архіву» та фундаментальна праця М. Грушевського «Історія української літератури», то столицю краю випередив би навіть «убогий Ужгород», де місцеве товариство «Просвіта» видало два томи свого «Наукового Збірника» (1924. — Ч. 93).

Представлені у газеті відгуки переважно охоплюють праці, здійснені на полі україністики, поява яких зумовлювалася нагальною необхідністю протистояти толерованій польським урядом політиці винародовлення. Українські критики здебільшого дефініціювали їх інформативну значимість за такими показниками: актуальність, новизна наукових фактів, повнота і ґрунтовність дослідження. Так, завдяки праці Ю. Павликовського «Земельна справа у Східній Галичині», вважав І. Шимонович, «читачі отримали повну й об'єктивну картину у висвітленні цієї проблеми (земельного розподілу у Східній Галичині. — *О. П.*) як в історичному, так і в економічному зрізі» (1922. — Ч. 9). В. Дорошенко відзначив ґрунтовність висвітлених М. Грушевським матеріалів у тритомнику «Історія української літератури» та назвав цю працю найкращим компедієм її історії (1923. — Ч. 183). О. Терлецький звернув увагу на актуальність появи праці С. Рудницького «Основи землезнання України», яка науково доводила наявність в Україні «фізично-географічних підстав для свого самостійного політичного розвитку» (1924. — Ч. 266). «Сенсацією з наукового боку» вважало «Діло» працю К. Сосенка «Пражерело українського релігійного світогляду», що вирізнялася новизною матеріалів та ретельним їх авторським опрацюванням (1923. — Ч. 7).

Повоєнне лихоліття відбилосся і на виданні науково-популярної літератури. Відчувався брак авторів-популяризаторів, з приводу чого М. Галущинський відзначав: «Найважливіше — це недостача популяризаторів і нової популярної літератури. Ніхто не бачить свого обов'язку у писанні популярних творів» (1923. — Ч. 93). Усе ж, як свідчать матеріали «Діла», потреби у доступній для широкого загалу літературі з різних галузей знань поступово почали задовольнятися завдяки наполегливій діяльності у цьому напрямі багатьох українських видавничих інституцій і найактивніше — у другій половині 1920-х рр.

Якість інформації у цих виданнях оцінювалася дослідниками книги з погляду її корисності для пересічного читача в контексті підвищення його освітнього рівня. Українсько-польською конфронтацією у 1920-ті рр. зумовлювався випуск книг, які доступно окреслювали суспільно-політичні реалії тогочасного життя. Зокрема, праця Я. Олесницького «Права меншостей» роз'яснювала читачам важливі питання суспільно-політичного устрою як з огляду міжнародного права, так і в контексті законів Польщі (1923. — Ч. 173). Причини невідрадного становища українського шкільництва в політико-правовому полі Польщі

розкривалися у працях К. Федоровича «Українські школи у світлі законів і практики» (1924. — Ч. 171) та І. Герасимовича «На тривогу!» (1929. — Ч. 183).

Побіч науково-популярних видань суспільно-політичної тематики, «Діло» презентувало праці, які мали на меті поглибити знання читачів також в інших галузях — у сільському господарстві, ветеринарній справі, кулінарії, у галузі охорони здоров'я. Видана у Львові, книга Ю. Павликовського «Під прапорами самопомочи» ознайомлювала читачів з проблемами розвитку сільськогосподарської кооперації у Галичині (1925. — Ч. 244). У книжечці М. Стахурського «Коли і як помагати при породах коров» було описано механізм породу великої рогатої худоби та допомогу при цьому людини (1928. — Ч. 99). «Піднесенню хліборобської культури» та «інтенсифікації рільної продукції у нашому селі» сприяла книга М. Творидла «Практичний господар (Управа ріллі і господарських ростин)», яка містила різноманітну інформацію з питань рільництва та рослинництва (1928. — Ч. 230). Потрібною і корисною назвав І. Куровець книгу досвідченого лікаря С. Дрималика «Плекання дитини. Лікарський порадник для молодих материй», де пояснювалося, як доглядати дитину на першому році життя (1929. — Ч. 89). Актуальною з огляду на зростаючу роль жінки у суспільному та соціально-економічному житті в 1920-ті рр. вважав В. Щурковський книгу О. Подолинського «Що дівчина і її мати знати повинна?», яка торкалася питань психічного та фізичного здоров'я жінки (1928. — Ч. 146). Допомогти галицьким господарям заповнити прогалини у розвитку місцевої кулінарії мала, на думку С. Олесницької, книга О. Заклинської «Нова кухня вітамінова», в якій було представлено понад 1000 недорогих кулінарних рецептів, зокрема страви німецької та чеської кухні (1928. — Ч. 119).

Оцінка інформативності навчальних книг у газеті здійснювалася насамперед за рівнем відповідності їхніх матеріалів тогочасним освітнім потребам. Окрім того, рецензенти «Діла» звертали увагу на виховне і пізнавальне значення таких видань, їхню роль у піднесенні культури мислення.

У 1920-ті рр. склалася неоднозначна ситуація з українськими підручниками — граматиками і читанками, попередні накладки яких або були вже вичерпані (це стосувалося, зокрема, хрестоматій О. Барвінського), або не відповідали новим правописним нормам (як, наприклад, читанки А. Крушельницького). Автор під криптонімом В. Ск. зазначав:

«Давні читанки Крушельницького на нижчі класи були досить добрі. Одначе заміна правопису не дозволяє ними користуватися, бо це є нехтуванням підставових засад дидактики, коли дитина інакше пише, а інакше видить у книжці». Аномалією була й відсутність нової граматики з української мови: у перевиданій 1928 р. у Львові граматиці С. Смаль-Стоцького й Ф. Гартнера зберігався ще старий правопис, що вносило хаос у навчальний процес: «Отже нові читанки мають уже новий правопис, а нова граматика старий... Це унікат в історії дидактики». Уникнення ж у назві видань слова «український» негативно впливало на патріотичне виховання школярів, бо підручники ставали денаціоналізованими (1929. — Ч. 240).

Поза тим, критиками «Діла» відзначено низку видань, які вповні відповідали поставленим навчальним завданням. Допомогти українським школярам у здобутті музичної освіти, зокрема в опануванні мистецтвом співу, мали підручники Ф. Колесси «Шкільний співаник» (1925. — Ч. 284) та «Українські народні пісні в триголосному укладі» (1926. — Ч. 282). Обидва видання містили українські народні пісні: перше — на один і на два голоси, друге — у триголосному діапазоні. Пісні були розташовані по наростанню складності їхнього виконання та «дібрано з огляду на мелодії — найкращі, з огляду на тексти — відповідні передовсім для шкільної молоді». Позитивну оцінку отримала й видана товариством «Просвіта» 1924 р. читанка для неписьменних «Просвітні листки», яка була першою спробою «дати змогу і нефаховим учителям навчити других читання і писання» та відзначалася продуманістю розташування й різноманітністю навчальних матеріалів. Підручник містив вісім зошитів для самостійних вправ, на початку кожного з яких був зразок — зображення, а під ним — декілька його назв, словесних характеристик, що давало змогу потенційному учню вивчати нові звуки. Літературна частина включала короткі статті з давньої та сучасної історії України, нариси з етнографії, окремі статистичні відомості, біографії письменників і уривки з їхніх творів, вірші, господарські поради, гумористичні матеріали. Невідомий рецензент, схвально оцінюючи зміст видання, зазначав: «Матеріал дуже різнородний і повинен зацікавити тих, для яких він призначається» (1924. — Ч. 9).

Окремі автори газети (наприклад Є. Грицак) вказували на «відрадне явище» — «деяке оживлення видавництва для молоді» (1924. — Ч. 198). Однак власне нових оригінальних творів для дітей у цей період друкувалося порівняно небагато, а основним засобом поповнення ре-

пертуару дитячої книги слугували переклади зарубіжної літератури та перевидання творів відомих вітчизняних письменників. Тобто проблеми, які були характерними загалом для української книги 1920-х рр., екстраполювалися і на видання для дітей.

Незначна кількість віднайдених нами в газеті відгуків на видану у Львові дитячу книгу дає нам, на жаль, лише номінальне уявлення про критерії оцінки її інформативної вартості рецензентами «Діла». Зокрема, аналізуючи оповідання М. Штеліги «За склянною стіною», невідомий критик під криптонімом Др. Т. звернув увагу як на його цікавість («читається цікаво, і раз і другий...»), так і на покладену на нього важливу виховну місію, бо воно порушувало надзвичайно важливі питання — любов до власного народу і батьківщини, розуміння рівноправності всіх націй, значимості праці у власному середовищі для підвищення загального рівня людської культури (1922. — Ч. 24). На пізнавальну цінність виданих у Львові творів зарубіжних авторів — Є. Міллера «Молодість славних людей» (1924. — Ч. 199) та А. Гайльборна «Дикі звірі» (1929. — Ч. 206) — вказували у «Ділі» Є. Грицак та О. Тисовський, адже перша книга розповідала про юні роки багатьох визначних особистостей, друга — інформувала про життя сорока трьох різновидів ссавців. Цікавим сюжетом відзначалася повість про пригоди двох хлопчаків під час канікул «Вакації над морем» Густава Гаерштема, а тому, на думку критика під криптонімом О. П., мала заохотити до читання дітей віком 9—12 років (1925. — Ч. 4).

Отже, загалом інформативна сторона дитячих книг на сторінках «Діла» оцінювалася у контексті її цікавості для юного читача, а також з огляду на пізнавально-виховне значення для молоді.

Літературною критикою «Діла» відстежувався вихід у Львові впродовж 1920-х рр. довідкової літератури. Зокрема, на шпальтах газети обговорювалися такі видання: «Український стилістичний словник», укладений І. Огієнком, «Український правопис із словничком» М. Возняка, «Шематизм всего духовенства...» на 1924 р., «Каталог повістей і оповідань» книгарні НТШ. Аналіз рецензій дав можливість з'ясувати, що інформативна складова довідкових книг оцінювалася критиками в контексті достовірності й вичерпності представлених у них відомостей (даних), а також з погляду відповідності їхніх матеріалів цільовому призначенню видання. Так, М. Рудницький звернув увагу на те, що «дуже похвальний та корисний підручник» І. Огієнка мав «зовсім фантастичний заголовок», який, однак, не відповідав представленим у

книзі матеріалам, уже давно відомим зі шкільного курсу граматики (1924. — Ч. 154, 155). Багато сумнівів викликала у критика і праця М. Возняка, яка, замість роз'яснити нові правописні правила, висувала чимало додаткових запитань. Тож М. Рудницький оцінював її «як на сирий матеріал, з якого поки що вповні користати не можна» (1929. — Ч. 263). Увагу невідомого дописувача газети привернув своїм змістом «Шематизм...» на 1924 р., що містив багато важливих регіональних відомостей, які здебільшого було «зібрано старанно та подано вичерпно». Проте видання мало й певні недоліки: про окремі місцевості бракувало даних або вони були взагалі відсутні, інші — викликали сумнів, що, звичайно, знижувало вартість його інформативної частини для читача (1923. — Ч. 145). Натомість випущений книгарнею НТШ 1929 р. «Каталог повістей і оповідань» був дійсно інформативно ємким, бо не лише охоплював перелік назв наявної тут галицької та східноукраїнської белетристики, а й подавав відомості про їхній зміст за допомогою коротких анотацій та оцінок літературної критики (1929. — Ч. 279).

Справді ж резонансною книгою у групі довідкових видань мала стати Українська Загальна Енциклопедія, робота над створенням якої розпочалася у Львові наприкінці 1929 р. Довкола внутрішньоінформаційного наповнення енциклопедії у «Ділі» велося чимало дебатів, що проявилось у чималій добірці публікацій [13]. Однак, попри висловлені різні зауваження, більшість авторів бачили першу українську енциклопедію дійсно «Книгою Знання», яка «всеціло охопить усі галузі людського знання, а перш за все всі головні відомості про минуле й сучасне нашого народу та про його матеріальну й духову культуру» та стане «необхідною підручною книгою кожного письменного українця» (1929. — Ч. 246).

Переглянуті нами літературно-критичні матеріали демонструють, що важливими показниками змістової культури української книги Львова 1920-х рр. рецензенти «Діла» вважали також такі об'єкти, як виклад і мова, від якості яких значною мірою залежало відповідне сприйняття (засвоєння) читачами закладеної у авторському тексті інформації. Зокрема, майстерність вислову тісно пов'язувалася українськими критиками з поняттям стилю і часто визначалася саме його якісним рівнем. Так, М. Рудницький відзначає «простий, безпосередній, як в оповідача» стиль Б. Лепкого у повісті «Сотниківна» (1927. — Ч. 260). На характерні риси письменницької вправності А. Чайковського («відомий з давніх літ стиль автора») вказує Є. Яворовський: «Спокій, зрівнова-

ження, і, сказати би, простота-щирість...» (1929. — Ч. 11); «...пливкий, прозорий й прозово-ритмічний» авторський стиль збільшує вартість, на думку Ф. Федорціва, і повісті Р. Купчинського «Журилася доріженька» (1928. — Ч. 43).

Відгуки «Діла» дають можливість і більш конкретизувати критерії поцінування авторського викладу українськими критиками. Це передусім — його динаміка, послідовність, логічність: В. Дорошенко відзначає виклад матеріалів М. Грушевським у праці «Історія української літератури», який «іде плавко, легко, ясно і живо» (1923. — Ч. 183), а також Д. Дорошенка, що описує події у книзі «Мої спомини про недавнє минуле (1914—1918)» «спокійно, річево й цікаво» (1923. — Ч. 201); «просто і звязко», на думку І. Німчука, пояснює причини, які довели до катастрофи національно-визвольних змагань українців у роки громадянської війни, С. Шухевич у «Споминах з Української Галицької Армії (1918—1920)» (1929. — Ч. 66).

У науково-популярних виданнях особлива увага акцентувалася на доступності викладу для читача: «...написане незвичайно популярно і приступно та читається легко, немов яке вправною рукою написане оповідання», — відгукувався у «Ділі» Василь Лукич на підготовлене К. Левицьким видання «Історія політичної думки Галицьких Українців 1848—1907» (1927. — Ч. 1, 2); «коротко, ясно і дуже приступно» — характеризував Д. Миколаєвич оповідь М. Стахурського у книжечці «Коли і як помагати при породах коров» (1928. — Ч. 99); «загально і приступно і зрозуміло», на думку рецензента під криптонімом В. М. (Василь Мудрий?), подавав інформацію М. Творидло у виданні «Практичний господар» (1928. — Ч. 230); «коротко і ясно, без зайвих теоретичних міркувань» була написана і праця О. Подолинського «Що дівчина і її мати знати повинна?» — це робило її доступною для широкої читацької аудиторії (1928. — Ч. 146).

Значна добірка перелічених нами прихильних відгуків у «Ділі» засвідчує достатньо високий рівень володіння словом українськими працівниками пера 1920-х рр. Однак у низці рецензій зазначено й недоліки викладу. Так, М. Рудницький однією із хиб тогочасних художніх творів назвав «безособистий, водянисто-справоздавчий» авторський стиль, який сприяв одноманітності текстів в українській літературі (1929. — Ч. 215). Серед львівських видань критик виділив повість В. Лопушанського «Перемога»: «Її оцінка міститься у двох словах: графоманія вульгаріс. Це є стиль, мова й «все решта» наших гімназій-

них творів» та висловив загалом здивування, «як могло... таке видавництво, як «Червона Калина» пустити в світ таку декадентчину в стилю, таку саламаху в мові?» (1929. — Ч. 214). В алегоричній формі на вади стилю повісті В. Радзикевича «Шляхом туги» вказав І. Кедрин: «...занадто урочистий одяг инколи вяже свободу рухів і робить їх твердими, що й можна зауважити на стилю автора» (1923. — Ч. 195). Не надавалася, на думку І. Куровця, як додаток до науково-популярної праці С. Дрималика «Лікарський порадник для молодих материй» «надто науково» написана розвідка І. Свенціцького «Душа дитини», що не відповідала типологічній специфіці видання (1929. — Ч. 89).

Поруч із викладом пильну увагу літературних критиків «Діла» привернули й проблеми культури мови у тогочасних друках, що були спричинені неусталеністю правописних норм і сильним впливом на українську мову російської та польської культур. Як свідчать матеріали газети, прийнятий наприкінці 1920-х рр. сумісно зі східними українцями правопис не лише не врегулював, а навіть висував чимало чергових запитань: 1930 р. на прохання читачів редакція «Діла» завела спеціальну рубрику «Куток мови», яка допомагала розібратись у мовноправописних непорозуміннях на основі аналізу помилок, допущених в українських виданнях (1930. — Ч. 168).

Усі ці мовні перипетії відобразилися і в українській книзі Львова цього періоду. Численні зауваження літературної критики «Діла» стосувалися «недбайливої мови» українських творів, що зумовлювалося засиллям у них іншомовної лексики та неправильною побудовою речень під впливом польської мови. Це — «крикливі москалізми», на які вказує І. Кедрин у повісті В. Радзикевича «Шляхом туги»; «безвпинні німецькі, московські й говірні слова», що наповнюють оповідання П. Дереша у збірці «Кумис», а також «галичанства», які є чистими москалізмами...», зауважені М. Рудницьким у збірці поезій В. Бобинського «Ніч кохання» (1923. — Ч. 183). Щоб не бути голослівним щодо напруженості ситуації у мовному питанні, М. Рудницький представив у газеті складений ним реєстр запозичених із польської та російської мов слів, зворотів, фраз, присутніх у повістях К. Гриневичевої «Шеломи в сонці», Ю. Опільського «Тінь велитня», Р. Купчинського «Перед навалою», Ю. Шкрумеляка «Чета крилатих», Б. Лепкого «Батурин» і «Полтава», у частинах роману Ф. Дудка «В заграві» — «Чорторий», «Кров і квіти» (1929. — Ч. 216). Критикуючи «засміченість» мови у творах українських письменників, відомий мовознавець пояснював це

насамперед негативним впливом на читача, бо «кожне чуже слово, кожний невдатний зворот схоплює некритичне вухо і повторює його, передаючи далі як зразки недуги» (1929. — Ч. 215).

Недоліки мови проявлялися й у суто правописних помилках, більшість з яких можна було уникнути в українських виданнях під час попереднього редакційного опрацювання тексту та ретельного вичитування коректури. «Ще одно: видавці могли би з пошани для книжки подбати про перегляд рукописів перед друком, а в друку про кращу коректу, від якої терпить і автор і читач, а навіть вони самі, підриваючи повагу своєї фірми», — наголошував М. Рудницький, аналізуючи видані «Червоною Калиною» малі прозові твори Б. Лепкого «От так собі: Мініатури» та В. Софроніва «Грішник: Нариси» (1927. — Ч. 73); «Правопис зовсім випадковий, непослідовний. Де, як зачуваю, не вина автора, а видавництва», — зазначав відомий критик, наводячи «перли» із творів Б. Лепкого (1929. — Ч. 216); низку мовних і правописних недоліків також виявив І. Німчук у «Споминах з Української Галицької Армії (1918—1920)» С. Шухевича (1929. — Ч. 66).

Проблем у вирішенні мовноправописного питання у 1920-ті рр. додавали також задавлені суспільно-політичні конфлікти в українському соціумі Галичини. Так, незважаючи на «удержавнення» з кінця ХІХ ст. фонетичного правопису, окремі видавці все ще традиційно послуговувалися етимологією. 1926 р. невідомий дописувач «Діла» повідомив про видання «Обществом им. М. Качковского» «в московській шаті», перестарілим етимологічним правописом оповідань видатного галицького просвітнього діяча і письменника ХІХ ст. І. Наумовича. Якби «не ці незрозумілі аномалії, — зазначалося у відгуку часопису, — то повне видання творів Наумовича найшлюб у нас не мало вдячних читачів, бо і нині можна найти в них багато повчаючого, корисного, ідейного» (1926. — Ч. 156).

Непорозуміння на мовному ґрунті великою мірою позначилося на якості виданих у той час перекладів творів зарубіжних авторів. При їх оцінці критики звертали увагу, зокрема, на рівень адаптації перекладу до особливостей української мови, а також на наявність (відсутність) у перекладених творах іншомовних слів. Так, надто правильний, майже дослівний переклад Я. Гординським п'єси В. Шекспіра «Сон літньої ночі» нагадував рецензентові — М. Рудницькому — переклади з гімназійної доби, які «давали все: крім (часто!) розуміння змісту і крім (завсіди!) краси оригіналу». До цього додавалися ще мовностилістичні

помилки: «Мова досить засмічена москалізмами і польонізмами... Стилістичних гріхів ще більше» (1927. — Ч. 108). Поза тим, що переклад В. Мурського книги Г. Еверса «Індія і я» був, на думку І. Кедрина, «добрий передусім умілим підхопленням легкості стилю автора та приноровленням характеру твору до своєрідних умов української мови — її фразеології», однак власне мова твору мала низку недоліків — «суто-український дух мови (складня) й сила суто-неукраїнських поодиноких слів, а то здебільша польонізмів...» (1924. — Ч. 9). Натомість сприйняття змісту книги Є. Міллера «Молодість славних людей» дещо ускладнювалося, вважав Є. Грицак, зробленим В. Завадською перекладом, бо «майже бездоганний з боку мови» він був «трохи сухий», — «мова не така барвиста й свіжа... і речення надто довгі». Подібно недосконалість перекладу М. Лотоцького та М. Кокольського негативно позначилася при відтворенні рідною мовою оповідань А. Гайльборна «Дикі звірі». Як вказував О. Тисовський: «...перекладник мабуть не міг увільнитися від впливу стилю оригіналу і вийшло часом — німецьке речення українськими словами».

Отже, відстоюючи чистоту мови, українські критики «Діла» спонукали авторів і перекладачів орієнтуватися у своїй письменницькій діяльності на багатство народної мови та безпосередньо в ній шукати необхідний лексичний матеріал. Підтвердженням цьому, зокрема, слугує низка прихильних відгуків часопису: «ядерною, чисто народною мовою» героїв, на думку М. Рудницького, відзначалися присвячені життю українських виселенців у концентраційних таборах у 1914—1918 рр. оповідання К. Гриневичевої у збірці «Непоборні» (1926. — Ч. 170); «Мова буденна, але гарна і чиста, з маркантним індивідуальним кольоритом...» — так оцінював Ф. Федорців мовну вправність Р. Купчинського у повісті «Курилася доріженька»; високо поціновані критиками за народний характер мови («Від народу-ж у Чикаленка його відома нам усім, чиста як кришталь — мова» (О. Грицай) (1925. — Ч. 112); «Написані вони запашною наддніпрянською мовою. Немає в них ані кутих слів, ані звulьгаризованих. Відзначаються ці «Спогади» доброю будовою речення, опануванням думки та льогікою переказу» (О. Ковалевський) (1929. — Ч. 277) були й мемуари Є. Чикаленка «Спогади 1861—1907». Серед видань зарубіжної літератури «гарною мовою» перекладів відзначалися виданий роман А. Конан-Дойля «Пропащий світ» (1922. — Ч. 36), повість Г. Гаерштема «Вакації над морем» у перекладі К. Малицької (1925. — Ч. 4), збірка «Книга Псалмів»

(перекладач — Я. Левицький) (1925. — Ч. 134), та особливо — збірка церковних богослужінь «Свята відправа вечірня і рання» у перекладі І. Огієнка, яка, на думку М. Рудницького, зробила теологічний текст доступним і зрозумілим для пересічного читача («все те, що колись зводилося до поодиноких відорваних слів, з якими звязувалися дивоглядні, неясні «символи», стає нараз живим, безпосереднім, суцільним вражінням») та внесла у нього «трохи свіжого повітря, чистої народної мови» (1923. — Ч. 67).

Розуміння важливості науково-довідкового апарату як складової справді якісної і культурної книги проявилось у відгуках «Діла», передусім у фіксації наявності його елементів у виданнях. Серед виданих у Львові, зокрема, були відзначені: «Книга Псалмів» із доданими до пісень поясненнями історичного характеру; альбом «Графіки», що ілюстрував доробок відомого українського художника П. Ковжуна, з ґрунтовною передмовою «арбітра в мистецьких справах» М. Федюка (1924. — Ч. 135); нове видання комедії М. Старицького «За двома зайцями», яке містило режисерські примітки у тексті та низку додатків — «плян сцени, ноти до пісень і пояснення менше зрозумілих слів» (1926. — Ч. 271); науково-популярна праця В. Дорошенка «Іван Франко» з покажчиком літератури про письменника та списком малозрозумілих слів (1924. — Ч. 171); книга О. Заклинської «Нова кухня вітамінна» із поданими до неї у кінці додатками — «словарцем куховарських слів, порядком подавання страв» (1928. — Ч. 74); праця Г. Кассона «Тайни успіху в інтересах», що містила ґрунтовну передмову перекладача В. Приходька і в якій детально роз'яснювалися причини невдач багатьох підприємців, оскільки вони не орієнтувалися у законах ринку (1928. — Ч. 185).

Високу оцінку щодо наявного науково-довідкового апарату на сторінках часопису отримали перевидані 1928 р. львівським видавництвом «Бібліотека літературних перлин» твори П. Куліша «Орися» та І. Франка «Панські жарти», що виділялися «прегарними», «цікавими і звязкими» передмовами, в яких є «саме те, чого треба, ні одного зайвого слова. А писані знавцями українського письменства [В. Щуратом, І. Б. (І. Білецьким?)] вносять чимало нового. Досі неказаного...». Вартість нового видання поеми І. Франка, на думку рецензента під криптонімом Я. Б., збільшували численні примітки до тексту — «багаті історичні й лексикальні пояснення (рідкість у наших виданнях!)», зроблені «зі знанням річи й дбайливо» (1928. — Ч. 260).

Бачення літературною критикою «Діла» книги як цілісної системи, що гармонійно поєднує досконалість змісту з її відповідним оформленням і втіленням у друці, зумовило актуалізацію обговорення проблеми зовнішньої привабливості українських видань на шпальтах газети. «Проблемою і вимогою сучасного моменту, — зазначав з цього приводу М. Голубець, — стає гарна книжка в усьому своєму цілому — від окладинки, до укладу заголовної карти, глав, ініціалів, заставок, ілюстрацій, стилю черенок, їх укладу в сторінку, відношення тексту до маргінесів і т. и. аж до переплету включно» (1924. — Ч. 135).

У центрі уваги, закономірно, опиняються видані у Львові українські друки. Чимало з них були майстерно оформлені українськими митцями, що плідно працювали у цей час на теренах Галичини: «Книжка видана вибагливо. Окладинка арт. Ковжуна може трохи надто «модерна» для світа героїв Маковея, але дуже оригінально намальована «примруженим оком», — характеризував видання збірки оповідань О. Маковея «Примруженим оком» М. Рудницький (1923. — Ч. 22); «Книжка окрашена вінетою й маркою видавництва на чотири краски — виконання відомого артиста-маляра Павла Ковжуна, а крім того 25 ілюстраціями, з яких 20 колірованих», — відзначав невідомий рецензент газети рівень мистецького виконання книги К. Сосенка «Пражерело українського релігійного світогляду» (1923. — Ч. 7); «Вінетка Січинського... стільки само скромна, скільки приємна для ока, — а це для книжки велике добро», — писав І. Кедрин про оформлення твору Г. Еверса «Індія і я» (1924. — Ч. 9); «Вартість оповідання збільшують ще прегарні малюнки нашого знаменитого мистця Петра Холодного, які одні змушують нас задержатись при читанні, щоби подивляти правдивий артизм і мистецьке виконання», — відгукувався І. Раковський про естетичний бік виданого оповідання М. Чайківського «За силу Сонця!» (1925. — Ч. 277).

Особливу увагу критиків привертала наявність відповідних ілюстрацій у виданнях, що посилювали б враження від прочитаного. Загалом, як свідчать відгуки часопису, у 1920-ті рр. українська книга Львова в ілюстративному плані виглядала достатньо презентативною. Численні ілюстрації збагачували змістову частину таких видань, як «Берестейський мир» І. Кедрина, «Історія політичної думки Галицьких Українців 1848—1907» К. Левицького, «Практичний господар» М. Творидла (містила 284 ілюстрації різного господарського знаряддя, машин і зразків рослин), «Коли і як помагати при породах коров» М. Стахур-

ського (вісімнадцять малюнків у тексті), «Лікарський порадник для молодих материй» С. Дрималика, «Свято української друкованої книги. В пам'ять 350-ліття появи першої української друкованої книги у Львові» (1924. — Ч. 171), «Катальог повістей і оповідань» («украшений багатьма клішами заголовних карт численних книжок»).

Однак не всі видані у цей час книги відзначалися належним художнім оформленням. Так, В. Дорошенко розкритикував у «Ділі» якість оформлення мемуарів Д. Дорошенка «Мої спомини про недавнє минуле (1914—1918)»: «Шкода тільки, що видані спомини так сіро й без смаку... Друк, титулова картка, окладинка все таке ординарне, наче не спомини заслуженого українського діяча, а цінник Ризниці чи що» (1923. — Ч. 201). Значного покращання оформлення потребували також шкільні підручники й дитяча книга. Найбільшою вадою української навчальної книги, на думку критика часопису під криптонімом В. Ск., був «брак ілюстрацій, які так дуже розбуджують уяву дитини і цікавість до книжки». Зокрема, їх не було навіть у нових підручниках, як, наприклад, у виданій 1929 р. для першого класу гімназії або п'ятого — народних шкіл читанці А. Крушельницького «На провесні життя». Провівши паралелі з аналогічними польськими виданнями, що містили чимало малюнків і зображень, рецензент підсумовував: «...в українських читанках цього всього дитина не знаходить і тому менше мусить ними цікавитися» (1929. — Ч. 240).

Подібні проблеми торкалися і видання дитячої книги. Зокрема, Є. Грицак вказував, що «ілюстрації... в «Молодості» або в «Шансельорі» (книжки видавництва «Світ Дитини». — О. П.) вже дуже немодні, шаблянові і з естетичного боку вже перестарілі»; «...трохи скупо ілюстрована», на думку критика, була й утретє видана Українською книгарнею й антикварнею казка І. Франка «Коваль Бессім» (1924. — Ч. 199). Поза тим, низка схвальних відгуків щодо оформлення таких дитячих книг, як «Вакації над морем» І. Гаєрштема, «Дикі звірі» А. Гайльборна, М. Рубакіна «Оповідання з царства звірів» (1926. — Ч. 263), нового видання збірки І. Франка «Коли ще звірі говорили» (1924. — Ч. 199), засвідчують активізацію спільних зусиль видавців і художників-ілюстраторів щодо покращання естетики видань для юних читачів.

Значною мірою якість текстових й ілюстративних матеріалів, уміщених в українських виданнях, залежала від певних технічних чинників, зокрема від якості паперу. Тому принагідно на це звертали увагу у своїх

відгуках рецензенти: «Виданий на гарному папері... робить на загал добре вражіння» — про «Катальог повістей і оповідань»; «прегарний папір, гідний тексту» було вибрано для видання збірки нарисів В. Стефаніка «Земля» (1926. — Ч. 79); «Книга видана на доброму папері і дуже старанно...» — відгук про працю М. Творидла «Практичний господар»; «Книжка видана на гарному папері...» — про «Книгу Псалмів».

Підсумовуючи, зазначимо, що обговорення у щоденній газеті «Діло» української книги з позицій культури видання засвідчує актуальність порушеної теми, яка з огляду на специфіку суспільно-політичних обставин у Галичині впродовж 1920-х рр. виходила за рамки зацікавленень вузького кола фахівців та повною мірою торкалася широкого громадського загалу. Масивна добірка відгуків на львівські видання не лише доводить пріоритетність Львова у контексті видавничих реалій Польщі, а й наочно демонструє загальні проблеми культури української книги Галичини у цей період. Проаналізовані нами публікації доводять однаково вимогливе ставлення авторитетного авторського кола газети до видання наукових, науково-популярних, художніх, навчальних, дитячих, довідкових книг, при цьому виділяючи й специфічні, характерні лише для конкретного типу видання показники вартості. Оpubліковані у «Ділі» відгуки підтверджують, що видані у Львові в 1920-ті рр. книги були різними за рівнем досконалості авторського тексту, якістю редакторського опрацювання, естетикою оформлення і втіленням у друці, що й обумовлювало їх неоднакову оцінку літературною критикою. Тож піднесення на новий культурний щабель української книги було тим основним завданням, яке активно пропагувалося у 1920-х рр. на сторінках газети її авторами.

1. *Барыкин В. Е.* О некоторых аспектах культуры книги в современных условиях / В. Е. Барыкин // Книга : исследования и материалы. — М.: Терра, 1997. — Сб. 74. — С. 81—98; *Барыкин В. Е.* Культура книги / В. Е. Барыкин // Книга : энциклопедия. — М., 1999. — С. 354.
2. *Васильев В. И.* К постановке вопроса об определении понятия «книжная культура» / В. И. Васильев // Научная книга. — 2002. — № 3/4. — С. 14—20; *Васильев В. И.* Объемные и структурно-репертуарные показатели выпуска литературы и книжная культура / В. И. Васильев // Научная книга. — 2004. — № 3/4. — С. 34—45; *Васильев В. И.* От «типографского искусства» к «книжной культуре» / В. И. Васильев // Научная книга. — 2005. — № 3. — С. 12—22.
3. Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX — перша третина XX ст.) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / авт.-

- уклад.: Н. Зелінська, Н. Черниш, Е. Огар, Л. Івасенко та ін. — Львів : Світ, 2003. — 612 с.
4. *Гавенко С. Ф.* Методологічні проблеми дизайну книги як техніко-естетичної системи / С. Ф. Гавенко // Поліграфія і видавнича справа. — 2002. — № 39. — С. 125—128.
 5. *Дорошенко В.* Наші літературні новини (Стерні. Місячник літератури, мистецтва, науки та студентського життя. Ч. 1. Липень. 1922. Ст. 131) / Володимир Дорошенко // Діло. — 1922. — Ч. 27.
 6. *Зелінська Н.* Поетика приголомшеного слова (Українська наукова література XIX — початку XX ст.) : монографія / Н. Зелінська. — Львів : Світ, 2003. — 352 с.
 7. *Зубрицький І. З.* Книго- та пресовидання для дітей в контексті доби (1919—1927 рр.): за матеріалами газети «Діло» / І. З. Зубрицький // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. — Кам'янець-Подільський, 2011. — Вип. 25. — С. 227—229.
 8. *Кедрин І.* Криза української драми / Іван Кедрин // Діло. — 1924. — Ч. 93.
 9. *Мильчин А. Э.* Издательский словарь-справочник / А. Э. Мильчин. — М., 1998. — С. 187.
 10. *Мильчин А. Э.* Культура книги: Что делает книгу удобной для читателя / А. Э. Мильчин. — М., 1991. — 323 с.
 11. *Огар Е. І.* Культура дитячого видання: основні складові успіху / Е. І. Огар // Поліграфія і видавнича справа. — 2002. — № 39. — С. 128—134.
 12. *Палюх О.* Українське книговидання у Львові 20-х рр. XX ст. в ретроспективі газети «Діло»: умови видавничої діяльності, мережа видавництв / Ольга Палюх // Записки Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника. — Львів, 2009. — Вип. 1(17). — С. 177—198.
 13. Перша українська енциклопедія // Діло. — 1929. — Ч. 246; *Лучаковський.* Замітки на маргінесі видавництва української енциклопедії / Лучаковський. — 1929. — Ч. 270; В справі «Української Загальної Енциклопедії». — 1929. — Ч. 272; *Рудницький М.* Якої нам треба енциклопедії? / Михайло Рудницький. — 1929. — Ч. 273, 274; *Сірополко С.* Ще до питання : якої нам треба енциклопедії? / Степан Сірополко. — 1930. — Ч. 8; *Раковський І.* Яка буде наша перша енциклопедія? / Іван Раковський. — 1930. — Ч. 26, 28, 30; *І. Н.* Велике діло. На маргінесі першого зшитка Української Загальної Енциклопедії / І. Н. — 1930. — Ч. 107; *Чіпка Галактіон.* Ех Коломуja lux! / Галактіон Чіпка. — 1930. — Ч. 117.
 14. *Рудницький М.* Журнали, видавці та література / Мих. Рудницький. — Діло. — 1925. — Ч. 106.
 15. *Сикорский Н. М.* Теория и практика редактирования : учебник / Н. М. Сикорский. — Изд. 2-е, испр. и доп. — М. : Высшая школа, 1980. — 328 с.

16. Словник книгознавчих термінів / уклад.: В. Я. Буран, В. М. Медведєва, Г. І. Ковальчук, М. І. Сенченко. — К., 2003. — С. 85.
17. Черниш Н. Культура видання: теоретична модель та її практичне застосування / Н. Черниш // Палітра друку. — 1996. — № 4. — С. 55—57; Черниш Н. І. Проблеми культури книги у спадщині видатних українських редакторів кінця XIX — початку XX ст. / Н. І. Черниш // Поліграфія і видавнича справа. — 2002. — № 39. — С. 110—120.
18. Шаповал Ю. Г. «Діло» (1880—1939 рр.): Поступ української суспільної думки / Ю. Г. Шаповал. — Львів, 1999. — 384 с.

Наталія Кобрин

УКРАЇНСЬКІ МИСТЕЦЬКІ ДІАЛОГИ:
МУЗИЧНА КУЛЬТУРА НАДДНІПРЯНЩИНИ
У ВИСВІТЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ГАЛИЧИНИ
МІЖВОЄННОЇ ДОБИ

У статті проаналізовано тематику, зміст і типи публікацій про музичну культуру радянської України на шпальтах української періодичної преси Галичини 20—30-х рр. XX ст. Зокрема, досліджено статті і дописи газет «Діло», «Новий Час», часописів «Нові Шляхи», «Вікна» та «Українська Музика».

Ключові слова: *періодична преса, музична культура, Галичина, радянська Україна.*

В статье проанализированы тематика, содержание и виды публикаций о музыкальной культуре советской Украины, которые были напечатаны в украинской галицкой прессе 20—30-х гг. XX в. В частности, исследованы статьи и заметки газет «Діло», «Новий Час», журналов «Нові Шляхи», «Вікна», «Українська Музика».

Ключевые слова: *периодическая пресса, музыкальная культура, Галичина, советская Украина.*

In this paper themes, contents and types of the essays' about the music culture in Soviet Ukraine on the pages of the periodicals in Galicia at the 20—30^{ies} of the 20th cent. were analyzed. In particular the articles in «Dilo», «Novyi Chas», «Novi Shliakhy», «Vikna», «Ukrainska Muzyka» were explored.

Key words: *periodicals, music cultural, Galicia, Soviet Ukraine.*

Упродовж багатьох століть кордони ділили українські етнічні території на окраїни різних чужоземних держав, ускладнюючи перебіг су-